

Til: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Fra: Sjømat Norge

Dato: 30. november 2020.

INNSPILL TIL REGJERINGENS HANDLINGSPLAN FOR Å NÅ BÆREKRAFTSMÅLENE

Sjømatnæringen er en av Norges fremtidsnæringer og kan bidra til at Norge når bærekraftsmålene.

Sjømatnæringen er svært godt posisjonert til å kunne bidra til å løse Norges viktigste utfordringer. En raskt økende global befolkning har behov for sunn og trygg mat produsert på bærekraftig vis med lave CO₂-avtrykk. Å høste og dyrke mer fra havet samt dreie kostholdet mer mot mat fra havet blir fremsatt som et viktig bidrag til å løse klimautfordringene.

Vår visjon er at:

Den norske sjømatnæringen skal være en globalt ledende produsent av sunn mat. Vi skal levere sjømat, marine ingredienser, produksjonskompetanse og teknologi i verdensklasse. Gjennom bærekraftig produksjon, et seriøst arbeidsliv og verdensledende på innovasjon skal norsk sjømatnæring være ett av Norges viktigste bidrag til å nå FNs bærekraftsmål.

Allerede i dag er det over 80 000 arbeidsplasser tilknyttet sjømatnæringen og næringen høster og produserer sjømat som dekker sjømatbehovet for ett år for mer enn 125 millioner mennesker. Næringen er subsidiefri og bidro med over 20 milliarder i ordinære skatter- og avgifter i 2018. Vi mener at norsk sjømatnæring kan dobles fra dagens årlige verdiskaping på over 100 milliarder innen 2030 og femdobles innen 2050. Denne økningen kan skje gjennom bærekraftig vekst i havbruksnæringen. Fisket må skje innenfor fastsatte kvoter, og gjøres tilgjengelig for norsk fiskeindustri. Vi kan og bør stå for mye mer av foredlingen av sjømaten selv og vi kan skape en industri av teknologi- og tjenesteselskaper med verden som marked. Vi kan også skape helt nye næringer innen fôrråvarer, helse og bioteknologi basert på økt bearbeiding, høsting av nye arter og dyrking av mikro- og makroalger, insekter, gjærsopp og bakterier. Det vil gi svært mange flere arbeidsplasser, økt bærekraftig matproduksjon og store skatteinntekter. I tillegg vil økt bruk av biprodukter fra fiske og annen matproduksjon i økende grad bidra til at sjømatproduksjonen baseres på en sirkulær bioøkonomi.

Sjømatnæringen kan dermed bidra i alle tre pilarene som FNs bærekraftsmål er bygd på – både miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft. Sjømatnæringen har potensialet til å bli enda viktigere i den grønne omstillingen.

Målgruppe og mål

Handlingsplanen bør rette seg mot beslutningstakere på alle politiske nivå i Norge, i forvaltningen, i kunnskapsmiljøene og i bedriftene. Planen bør også i størst mulig grad inneholde konkrete mål og tiltak.

Flaskehals for å oppnå målene

Sjømatnæringen er en konkurranseutsatt næring som konkurrerer på det internasjonale markedet.

Næringen er derfor avhengig av at skatte- og avgiftsnivået er konkurransedyktig i et internasjonalt perspektiv. Investeringer i bærekraftige løsninger må være lønnsomme å gjøre i Norge og det må ikke være mer lønnsomt å investere i mindre bærekraftige løsninger i andre land. Derfor må skatte- og avgiftsnivået harmoniseres internasjonalt.

Incentivordninger som sikrer investering i bærekraftige løsninger må være minst like gode i Norge som internasjonalt.

Sjømatnæringen er en gjennomregulert næring som må forholde seg til et sett av lover og forskrifter, departementer og direktorat. Næringen er avhengig av et velfungerende og oppdatert regelverk og kompetent forvaltning. Næringsaktørene opplever i dag at det er for lite samhandling i forvaltningen og en del kryssende hensyn gjør at en ikke nødvendigvis får de mest bærekraftige løsningene. De tre pilarene FNs bærekraftsmål er bygd på, både miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft, må vektlegges.

Forslag til tiltak

Generelt

Sjømat Norge er opptatt av at det skal bli enklere for både myndighetene og forbrukerne å ta kvalifiserte beslutninger og miljøvalg. Sjømat Norge har gjennom mange år deltatt aktivt i arbeidet som EU Kommisjonen har igangsatt for å standardisere hvorledes miljøregnskap skal gjennomføres. Med standardiserte regler vil man få et sterkt verktøy til å rette miljøtiltak inn mot områder som er av størst betydning for totaliteten og myndigheter og forbrukerne kan ta mer reelle miljøvalg. Sjømat Norge ønsker å understreke behovet for at norske myndigheter avsetter nok ressurser til aktivt å følge opp utviklingen av det EØS-relevante regelverket som skjer i Brussel for å fremme en bærekraftig utvikling slik at hensyn som er viktige for Norge, kan bli ivaretatt.

Vi oppfordrer regjeringen til å jobbe for at sjømat blir foretrukket som en del av et næringsrikt og miljøvennlig kosthold.

Sjømat har lave klimautslipp, men også næringer med et lavt avtrykk må bidra til ytterligere reduksjon. Arbeidet med å elektrifisere sjømatnæringen må forsterkes. Det er behov for alternativt drivstoff i fiske- og havbruksfartøyene. Innenfor fiskeriene er det utslippene fra flåten som står for det største klimaavtrykket. Utslippene av CO₂ og NO_x bør ytterligere reduseres. Derfor må det skje en målrettet satsing på flåtefornyelse og oppgradering av eksisterende fartøy. For enkelte fartøygrupper vil batteridrift være mulig, for andre fartøygrupper er f. eks. hybridløsninger svaret. En slik satsing kan skje ved å øke bevilgningene til Enova samt at en del av midlene øremerkes til klimareduserende tiltak i havbruksrederi og fiskeflåten. Ordningen bør rettes inn mot både nybygg og eksisterende fartøy. Det bør i tillegg utvikles et finansieringsprogram for fornyelse av fartøy i havbruket og fiskeflåten. Dette kan blant annet gjøres ved at Eksportkreditt gis anledning til å finansiere nybygg som er mindre 100 bruttotonn. Fornybare energikilder er generelt viktig for en sjømatproduksjon der det aller, aller meste er ment for eksport i det globale markedet. Hydrogen vil være viktig i en slik sammenheng.

Norge har ambisiøse mål når det gjelder vern av norsk natur. Det er avgjørende at en får en god kombinasjon av bruk og vern og vernede områder må kunne brukes så lenge bruken ikke strider mot verneformålet. Jordvernet står sterkt i Norge og en bør få samme rammer i sjø hvor betydelige arealer prioriteres til høsting og dyrking av sjømat.

Miljøvennlig gods- og persontransport må prioriteres. Vi oppfordrer Regjeringen til å prioritere samferdselsprosjekter som sikrer trygg, klimavennlig og effektiv transport av sjømatproduktene til markedene, med mål om økt transport på båt og bane.

Foredling og eksport

Økt foredling i Norge vil bidra til at vi mer effektivt får nyttiggjort restråvarer, øker verdiskapingen og andelen helårslige arbeidsplasser i Norge samt reduserer transportvolumet. For å øke bearbeidingsgraden i Norge må vi sikre at norsk foredlingsindustri er konkurransedyktig.

Sjømat Norge har jobbet målrettet for modernisering og endringer i deltakerloven og fiskesalgslagsloven. Det er dessverre slik at pga disse særlovene innen fiskerinæringen er det vanskelig å skape helårslige arbeidsplasser og øke bearbeidningen i Norge basert på høsting av fiskeressursene. Sjømat Norge oppfordrer regjeringen til fremme forslag om å se nærmere på de delene av særlovene og praktiseringen av lovene som reduserer fiskeindustriens mulighet til å ha mer forutsigbar råstofftilgang som igjen kan danne grunnlaget for lønnsom bearbeiding.

For å øke bearbeidingsgraden i Norge må vi som nevnt sikre at norsk foredlingsindustri er konkurransedyktig. Her spiller blant annet bruk av ny teknologi en viktig rolle. Sjømat Norge mener at det vil være riktig å etablere et innovasjonsprogram som et langsiktig tiltak for å effektivisere og modernisere produksjonen. Programmet må også sikte seg inn mot å redusere energibruken i foredlingsleddet, og utvikle teknologi som ivaretar kvalitet og forbedrer produktenes holdbarhet, slik at transport kan vris mot båt og bane. Eksisterende og nye virkemidler fra Innovasjon Norge, Investinor, Nysnø og Enova må inngå i satsingen.

Sjømatnæringen eksporterer 36 millioner sjømatmåltider ut av landet hver dag hele året til over 140 land. Norsk næringsliv og sjømatnæringen spesielt har vært og vil i fremtiden være helt avhengige av global handel. Arbeidet med å sikre markedsadgang og senke tollsatser på bearbeidet sjømat må forsterkes for å bedre ressursutnyttelsen. Norge har nå bl.a. en unik mulighet til å bedre markedsadgangen for norsk sjømat til Storbritannia.

Havbruk

Norge har en unik posisjon som verdensledende nasjon innen produksjon av laks. Kunnskaps- og teknologioverføring fra norsk havbruksnæring kan bidra til at den internasjonale akvakulturnæringen øker sin produksjon og reduserer sitt miljømessige fotavtrykk pr tonn sjømat i vesentlig grad.

Sjømat Norges foreslår at det åpnes for en runde med innovasjonstillatelser som er målrettet mot forbedringer av eksisterende teknologi hva gjelder ivaretagelse av fiskehelse og fiskevelferd, arealbruk og redusert miljømessig påvirkning. Kystnært havbruk vil også i fremtiden være dominerende i norsk havbruksnæring. For å bidra til at den tradisjonelle delen av næringen videreutvikles vil det være behov for en utviklingsordning som bidrar til å løse bærekraftsutfordringer.

Fremtidig vekst bør reguleres for å sikre en drift som er innenfor en akseptabel påvirkning av resipienten, hvor dokumentasjonen av påvirkning og effekten på resipienten er faglig og objektivt fundert. Hva som er akseptabel påvirkning, er en politisk vurdering ut i fra kunnskap om både de negative og positive effektene av driften.

Vi oppfordrer derfor regjeringen til å jobbe for at trafikklyssystemet for tildeling av vekst i havbruksnæringen skal ligge fast som prinsipp og at det legges opp til en gjennomgang av det faglige grunnlaget for beslutningene.

Innenfor havbruksnæringen bidrar fiskefôr og fôrråvarer til mer enn halvparten av klimaavtrykkene til laksen. Det er derfor behov for å oppskalere produksjon og høsting av nye fôrråvarer slik at de blir reelle alternativ til vegetabilsk råstoff som soya, mais og raps, samt et supplement til dagens ressurser av fiskemel og fiskeolje. Sjømat Norge anbefaler at det igangsettes et eget industriprogram for utvikling og oppskalering tilgang på fôrråvarer med lave miljøfotavtrykk. Dette kan skape et nytt norsk industrieventyr innen fôr, helse og bioteknologi.

Sjømat Norge foreslår at det utlyses en egen gruppe tillatelser for havbruk til havs (områdene som ligger utenfor dagens produksjonsområder). Tillatelsene skal kun benyttes i eksponerte farvann til havbruksanlegg som er dimensjonert for de mer utsatte forholdene. Havbaserte tillatelser må tildeles gjennom separate auksjoner. Utviklingstillatelsene har allerede lagt til rette for gode teknologiske løsninger. Slik kan det legges til rette for økt produksjon av mat fra havet.

Sjømat Norge bidrar gjerne med utdypning av de foreslåtte tiltakene.

Sjømat Norge dekker hele verdikjeden, fra fjord til bord i norsk sjømatnæring. Medlemmene består av nærmere 700 bedrifter med over 14 000 ansatte innen fiskeindustri, havbruk, fôrproduksjon, biomarin industri, teknologi og service.

For ytterligere informasjon ta kontakt med:

Adm. direktør Geir Ove Ystmark, tlf. 481 27155, geir.ove.ystmark@sjomatnorge.no

Dir. samfunnskontakt Aina Valland, tlf. 971 45777, ava@sjomatnorge.no.